

Р.М. Бугріменко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

П.В. Смірнова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ринкові умови вимагають переходу до стратегічного управління регіонами, яке виникло як відповідь на виклик і загрозу зовнішнього середовища: посилення його нестабільності, зростання глобалізації, загострення конкурентної боротьби. У загальному вигляді, стратегічне управління являє собою діяльність по розробці місії, найважливіших цілей регіону та способів їх досягнення, що забезпечують його розвиток у нестабільному зовнішньому середовищі шляхом зміни самого регіону і його зовнішнього середовища.

Ефективність функціонування національної економіки значною мірою залежить від рівня соціально-економічного розвитку регіонів, які на сьогодні відзначаються суттєвою галузевою, територіальною та функціональною диференціацією. Саме з цих причин виникає гостра необхідність розробки політики розвитку для кожного окремо взятого регіону країни. По відношенню до регіону стратегічне управління створює базу для чіткого визначення позицій регіону по відношенню до конкурентів і вимог споживачів, а також дозволяє намітити заходи щодо поліпшення цих позицій. З огляду на зростання ролі міст у загальноекономічному розвитку, вони будуть продовжувати у більшій мірі визначати характер подальшої територіальної диференціації соціально-економічного становища в країні: більша динаміка економічного зростання у великих міських агломераціях пришвидшить міграційний рух із сільських територій та невеликих міст з обмеженим потенціалом розвитку, що у довготривалій перспективі може призвести до посилення моноцентричного розвитку країни.

Досвід більшості країн світу свідчить, що ефективна регіональна політика можлива, коли цілі просторового розвитку чітко координуються із цілями загальнонаціонального розвитку. За умов відсутності довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку України, яка б визначала пріоритети розвитку держави на 10-20 років, при розробці регіональної програми загальнонаціональними орієнтирами слугували короткострокові цілі розвитку.

Центральною функцією стратегічного управління України є планування соціально-економічного розвитку території, що являє

собою процес формування цілей, визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку територій, засобів і методів їх досягнення.

Програмно-цільовий метод управління розвитком України в сучасних умовах дозволяє реалізувати комплексний підхід до розвитку об'єкта управління як цілісного організму, що об'єднує всі соціально-економічні процеси, і пов'язати соціальні цілі та завдання з ресурсами, необхідними для їх реалізації.

Складність полягає у тому, що дана Програма не ідентифікує регіональний розвиток як окрему сферу державної політики. Однак програма містить напрямки щодо системних економічних реформ, реформ системи держуправління, реформ у сфері посилення фінансової спроможності місцевих органів влади та інфраструктури для посилення конкурентних позицій регіонів і міст, які матимуть позитивний вплив на сферу регіональної політики.

Значимість використання у стратегічному управлінні України програмного методу полягає в тому, що об'єктивно існуючих, назрілих соціально-економічних проблем завжди набагато більше, ніж можливостей їх вирішення. Унаслідок цього необхідний суворий відбір проблем, прийнятих до програмної розробки.

Неефективні механізми фільтрації пропозицій щодо програмних розробок призводять до визнання програмними проблем, які в багатьох випадках виходять далеко за межі можливостей ресурсного забезпечення програми як з бюджетних, так і позабюджетних джерел.

На сьогоднішній день на виконання Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» в областях, районах та містах України розробляються прогнози економічного і соціального розвитку на середньостроковий період (на п'ять років) та програми економічного і соціального розвитку на короткостроковий період (на один рік).

Програма соціально-економічного розвитку являє собою сукупність орієнтованих в просторі і в часі, узгоджених за змістом, термінами, виконавцям, забезпечених ресурсними джерелами заходів науково-дослідного, соціально-економічного, екологічного характеру, спрямованих на вирішення єдиної проблеми, досягнення єдиної мети.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що при формуванні програм соціально-економічного розвитку регіонів на сучасному етапі необхідні серйозні зміни в методології їх розробки.

Перед науково-дослідними закладами стає важливе завдання розробки та удосконалення методичного інструментарію, розвитку методів моделювання і прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів.